

La feina ben feta és cosa rara a casa nostra. Massa sobrevalorats per aquesta aurèola de país petit i treballador que sovint ho envolta tot, hem deixat de costat l'esperit crític i el treball ben fonamentat, amb objectius clars i resultats visibles. Per això, amb aquesta editorial volem recordar una persona que ha sabut conrear aquests valors amb prestesa i sense massa soroll: Montserrat Hosta Rebés, qui ha estat directora de l'Arxiu Històric de Girona els darrers nou anys, desapareguda el passat mes de gener.

La Montse, tal com la coneixien els qui freqüentaven l'arxiu, era una persona de tracte fàcil i sempre oberta a escoltar noves propostes culturals, a recolzar les recerques en curs, a donar un cop de mà per obtenir una o altra informació d'un arxiu de difícil accés, etc. És a través d'aquesta bona predisposició que va afavorir la instal·lació de la seu de l'associació Lligams a l'Arxiu Històric i que n'ha promocionat la revista, el darrer número de la qual estava sempre disponible entre les novetats editorials de la sala de lectura de l'arxiu. Però, més enllà de l'ajuda concreta dispensada a aquesta associació, la Montserrat Hosta ha estat clau en el foment de la recerca universitària, facilitant-ne la difusió. Així, per exemple, incentivà l'organització de conferències i debats per donar a conèixer projectes i recerques universitàries. I, també a través del butlletí de l'arxiu, que a cada número recull totes les recerques en curs dutes a terme amb fons de l'AHG.

Aquesta lluita tant antiga per fer arribar el saber al carrer ha estat un dels seus cavalls de batalla. És així com l'arxiu històric ha esdevingut quelcom més que un arxiu amb una sala de consulta tot obrint-se a xerrades, conferències, exposicions (moltes i variades) cursos de formació en paleografia com el programat recentment o trobades de professionals de l'arxivística. La difusió cultural és sovint la cama coixa dels arxius, però la Montserrat Hosta ha sabut projectar l'AHG cap a aquest àmbit donant a unes instal·lacions maltractades pel temps un aire nou i un dinamisme que bé ha justificat el projecte de construcció del nou arxiu, que no haurà pogut veure acabat. Preocupada per les relacions amb altres centres, ha sabut apropar-se a la gestió d'arxius francesos tot entrant en relació amb els Archives Départementales des Pyrénées Orientales –sovint sol·licitats per les recerques relacionades amb l'exili català– i visitant, entre altres, les noves instal·lacions dels Archives Départementales de l'Aube, a Carcassona.

La Montse ha donat una empenta nova a l'arxivística de les comarques gironines, capaç d'obrir-se a la difusió dels fons i a la digitalització sense oblidar-ne la conservació i la consulta. La digitalització dels fons del govern civil de Girona n'és un bon exemple. En l'era de les noves tecnologies l'arxiu ha fet la transició digital obrint un ampli ventall de possibilitats de recerca als investigadors.

La seva desaparició prematura ha deixat molts projectes en curs però ben encaminats. El dia del seu enterrament els gironins han demostrat el seu sentit pesar per la seva pèrdua assistint nombrosos a l'església del Mercadal. Amant de la muntanya i del Pirineu, aquest fragment del cant quart de Canigó de Jacint Verdaguer li és dedicat a manera de record i de reconeixement:

*D'or verge es feta la real carroça,
d'argent, perles y vori ramejada;
set genis en set anys l'han fabricada
dins un palau de fades d'Orient;
al florejar les pirenayques cimes
sa roda de set raigs vola lleugera,
en l'herba y neu sense deixar rodera,
com lo carro del sol pe'l firmament.*

*Canigó, Cant Quart,
primera estrofa
Jacint Verdaguer*

CIUTAT, CIVILITZACIÓ I ESTAT-NACIÓ

Una reflexió a l'entorn del fenomen migratori i el dret de ciutadania
Damià Bardera i Poch (escriptor i becari BRAE de la Universitat de Girona)

Antonio Campillo afirma, a l'article «Ciudadanía y extranjería en la ciudad global»¹, que la tradició dominant del pensament filosòfic, polític i jurídic d'occident, des de Paltó fins a Carl Schmitt, ha establert un vincle de propietat o de pertinença mútua entre la comunitat de sang i la comunitat de sòl, entre l'ètnia i la terra.

Si bé això és cert, cal dir que no ha estat només la tradició occidental la que s'ha decantat per aquest model. El problema de la vinculació entre ètnia i terra comença amb l'arribada del Neolític (o, si es vol, de l'agricultura intensiva i el conseqüent sedentarisme) i, per tant, no és una qüestió que només afecti una part del planeta, sinó que és més aviat una qüestió

tals ciutats i estats incipients, i aquest ascens s'ha vist com la part essencial d'un procés més ampli, a saber: el desenvolupament de la civilització. I si bé el terme «civilització» té molts usos i molt variats, en el nostre context al·ludeix a una combinació específica de característiques tecnològiques, socioeconòmiques, polítiques i ideològiques.

“El problema de la vinculació entre ètnia i terra comença amb l'arribada del Neolític.”

Per exemple: la invenció de l'escriptura; l'elaboració del coneixement exacte i predictiu, com ara l'aritmètica, la geometria i l'astronomia; o el desenvolupament d'ocupacions no agrícoles, com ara l'artesanía, el mercadeig, el sacerdocí, la burocràcia o l'exèrcit, entre d'altres.

Ara bé, la característica més important d'aquest procés conegut com «el naixement de la civilització» és l'acumulació centralitzada de l'excedent de riquesa, la qual cosa va permetre una distribució desigual dels recursos i, en conseqüència, l'aparició d'una societat dividida en classes.³ I com que l'aparició de tal excedent de riquesa no hauria estat possible sense la invenció de l'agricultura intensiva i el conseqüent sedentarisme, aleshores el pas de l'agricultura extensiva a l'agricultura intensiva se sol veure com un pas lògic i necessari en la història de la humanitat.

Ara bé, que aquest pas es vegi com a lògic i necessari no vol dir que ho sigui. El pas de l'activitat caçadora-recol·lectora a l'activitat agrícola no tenia cap avantatge immediat. Per exemple, va obligar la població a esdevenir sedentària i treballar més hores, a desenvolupar mètodes d'emmagatzematge i sovint sistemes d'irrigació. A més, la població caçadora-recol·lectora sempre tenia l'opció de traslladar-se a un altre lloc quan els recursos s'havien exhaurit, cosa que

Montjuïc, les quatre columnes dòriques de Puig i Cadafalch

universal, antropològica, que comença a Mesopotàmia i que ha afectat des d'occident fins a Xina i l'Índia, passant pels imperis Asteca i Inca.

Sovint (o gairebé sempre), associem el naixement de la civilització a l'aparició de les primeres ciutats i els primers estats². Des del 5.000 aC, la història de la humanitat ha estat marcada per l'ascens de

1 Campillo, A. (2005), «Ciudadanía y extranjería en la sociedad global», dins Pedreño, A. i Hernández, M. (coords.), La condición inmigrante. Exploraciones e investigaciones desde la región de Murcia, Murcia, Universidad de Murcia.

2 Òbviament, tals estats no tenen res a veure amb el que avui dia són els Estats-Nació, nascuts del procés de la modernitat europea.

3 Informació extreta del llibre: Llobera, J. R. (1999), Manual d'antropologia social, Barcelona, UOC.

va esdevenir més difícil amb l'aparició de l'agricultura. I, segons demostren les dades arqueològiques, l'estat de salut de la població agricultora era pitjor que el de la població caçadora-recol·lectora del mateix període. Per tant, encara avui dia és una gran incògnita com es va passar d'un sistema a l'altre, sobretot si tenim en compte tots els desavantatges que va comportar en un primer moment.

Malgrat tot, molts grups humans, encara ara, són nòmades i no disposen d'una terra amb què identificar-se. I ni tan sols la volen. És més, no disposen de propietat privada i entre ells no hi ha cap poder coercitiu reconegut com a tal. A diferència de les societats agràries, els grups de caçadors-recol·lectors disposen d'una organització social flexible, en què no hi ha rangs ni classes, deïfiquen la natura i la seva divisió del treball és simple, no especialitzada.⁴

Havent dit això, i tornant al naixement de la civilització, cal dir que la identificació entre ètnia i terra ha provocat, al llarg de la història, hecatombes de la magnitud de dues guerres mundials. Per sort, ja fa temps que el model ha entrat en crisi i en les nostres societats comencem a veure algunes de les característiques de les societats caçadores-recol·lectores. Per exemple, les propostes ecologistes es poden entendre com un retorn a un temps en què la natura era deïficada. En aquest sentit, no és descabellat pensar que, actualment, ens trobem al final d'un llarg procés que va començar, precisament, amb l'aparició de l'agricultura intensiva.

“Un altre model és possible i la nostra història com a espècie ens convida a assajar-lo.”

Evidentment, és impossible tornar a un model com el de les societats de caçadors-recol·lectors. Ara bé, l'existència durant segles i mil·lennis de dites societats permet posar en dubte el model que fins ara ha estat hegemònic i inqüestionable. Per tant, un altre model és possible i la nostra història com a espècie ens convida a assajar-lo. Un model, per exemple, en què l'Estat-Nació sigui superat per una legislació mundial basada en els drets humans, cosa que faria que els drets no estiguessin vinculats al fet de ser

⁴ Ibid.

ciudadà d'un estat, sinó al sol fet d'haver nascut en algun lloc del planeta —o pel sol fet d'haver nascut. D'aquesta manera, el nomadisme passaria a ser una opció de vida entre moltes d'altres, cosa que avui dia no és així, almenys no per a tothom ni a tot arreu.

Ara bé, el procés d'aprimament dels Estats-Nació no ha d'anar vinculat amb el creixement de les ciutats, ans tot el contrari. Si l'anomenada civilització va estar molt lligada al creixement de les ciutats, ara s'haurien de reduir els habitants de dites ciutats. I s'hauria de fer per molts motius. En destacaré un. Tenint en compte que la figura de l'immigrant, tal com diu Manuel Delgado en el seu article «¿Quién puede ser “inmigrante” en la ciudad?»⁵, és un «personatge conceptual», és a dir, un mer constructe que serveix com a boc expiatori a societats incapaces de fer autocrítica, incapaces de mirar-se al mirall, és molt menys probable que apareguin bocs expiatoris en societats en què els seus integrants es coneixen o, si més no, en què no hi hagi segregació per ètnies. Dit d'una altra manera: si a la teva vida diària tractes amb gent considerada immigrant, i en saps els noms i cognoms, serà més difícil que el discurs de la demagògia tingui èxit, atès que el «personatge conceptual», en tenir nom i cognoms, ja no pot exercir la seva funció de boc expiatori.

És més, si a la figura de l'immigrant li podem donar un rostre, nom i cognoms, aleshores entendrem, més per un procés empàtic que intel·lectual, que, tal com sosté José Antonio Zamora en el seu article «Políticas de inmigración, ciudadanía y estado de excepción»⁶, la precarietat de l'immigrant no ens és del tot aliena, atès que les absències dels seus drets i les retallades dels nostres formen part del mateix procés. Per això és important que el procés d'aprimament dels Estats-Nació comenci per un aprimament de les ciutats. Ja no és necessari créixer en nombre de persones, fins i tot és contraproduent. Per tant, una inversió de les tendències expansives, que ja des de bon principi van tenir lloc a les ciutats, cada cop es revela més necessària. Si realment es vol tenir un dret internacional

⁵ Delgado, M. (2003), «¿Quién puede ser “inmigrante” en la ciudad?», dins Delgado, M., Actis, W., Martuccelli, D., Palacín, I. i Sáez, P., Exclusión social y diversidad cultural, Donostia, Tercera Prensa.

⁶ ZAMORA, J. A. (2005), «Políticas de inmigración, ciudadanía y estado de excepción», Arbor. Ciencia, pensamiento y cultura, CLXXXI, 713, mayo-junio, Madrid, Instituto CSIC, pp. 53-66.

que estigui per sobre del dret dels diferents estats, és necessari invertir el procés de creixement de les ciutats. Per dir-ho ras i curt: invertir aquest procés expansiu i descontrolat de les ciutats seria la manera més efectiva i directa d'atacar el model ja no de la civilització occidental, sinó més aviat el model de tota la humanitat des de l'aparició del Neolític.

“Si realment es vol tenir un dret internacional que estigui per sobre del dret dels diferents estats, és necessari invertir el procés de creixement de les ciutats.”

No és casualitat que els drets sempre hagin estat vinculats amb la ciutadania, això és, amb la Ciutat. Cal repensar, doncs, aquest model si volem una societat més justa, més amable, menys despersonalitzada i més solidària. Més humana, en definitiva.

PER SABER-NE MÉS:

📖 CAMPILLO, A. (2005), «Ciudadanía y extranjería en la sociedad global», dins Pedreño, A. i Hernández, M. (coords.), La condición inmigrante. Exploraciones e investigaciones desde la región de Murcia, Murcia, Universidad de Murcia.

📖 DELGADO, M. (2003), «¿Quién puede ser “inmigrante” en la ciudad?», dins Delgado, M., Actis, W., Martuccelli, D., Palacín, I. i Sáez, P., Exclusión social y diversidad cultural, Donostia, Tercera Prensa.

📖 LLOBERA, J. R. (1999), Manual d'antropologia social, Barcelona, UOC.

📖 ZAMORA, J. A. (2005), «Políticas de inmigración, ciudadanía y estado de excepción», Arbor. Ciencia, pensamiento y cultura, CLXXXI, 713, mayo-junio, Madrid, Instituto CSIC, pp. 53-66.

Dades Personals

Cognoms, nom: _____
 Adreça: _____
 Telèfon: _____
 Profesió: _____
 Any de naixement: _____
 Correu electrònic: _____

Dades Bancaries

Núm. Entitat	Oficina	DC	Número de Compte

La quota anual de soci és de 10€ i dóna dret a rebre tota la informació de les activitats de l'associació i un exemplar de la revista *Lligams*.

Data:

Signatura:

D'acord amb l'actual normativa de Protecció de Dades Personals s'informa que les dades facilitades pels socis formaran part d'un fitxer propietat de Lligams i que s'utilitzaran exclusivament per a la gestió interna de l'Associació.